

Bachelorthesis:

Are you what you eat?

Persoonlijkheid in samenhang met vleesconsumptie en attitudes die mensen over vlees hebben

Justine Dickhoff

s1131907

Januari 2014

Universiteit Twente
Faculteit der Gedragwetenschappen
Opleiding Psychologie
Begeleidingscommissie:
Dr. Stans C.H.C Drossaert
Drs. Margot Koeneman

Abstract

An overly consumption of meat bears extensive risks for one's health, as well as negative consequences for the wellbeing of animals and a burden for the environment. Lowering the consumption of meat can also lower these negative consequences. Previous research has shown that there is a relationship between personality and eating habits. The goal of this research was to get an insight into the ways in which the consumption of meat and the attitudes of people towards meat relate to personality. The research was carried out with the help of a questionnaire, including the NEO-FFI questionnaire and a new questionnaire created for this research which deals with the consumption of meat and the attitudes towards meat. In total 287 respondents participated in the research. Significant differences were found between the four personality traits neuroticism, extraversion, open-mindedness and agreeableness, and the consumption of meat and attitude towards meat. Neurotics don't find it just that animals are slaughtered for them to be able to consume. Extroverts find meat not as tasteful and are more likely to be vegetarian. Open-minded people are more likely to eat meat, but find it not as tasteful and have a positive attitude towards meat in relation to health, well-being of animals and the environment. Agreeable people are more likely to be meateaters as well, consume more meat and have a positive attitude towards meat in relation to health, well-being of animals and the environment. Furthermore, the results of vegetarians and meateaters were compared. The attitudes of meateaters towards meat are more positive on all four items asked in the questionnaire than the attitudes of vegetarians. Due to the fact that no demographic details have been collected in the questionnaire, these may play a role here, as for example gender. Recommendations for a follow-up research are made based on the results and gaps of this research. The results give an overview of who is consuming how much meat and what their attitudes are towards it. This can be useful to find out what groups of people need to be addressed in order to educate them on the negative consequences of an overly consumption of meat. This can be done in order to assist people to live a healthier and more conscious life.

Samenvatting

Een overmatige consumptie van vlees heeft diverse risico's voor de gezondheid, evenals negatieve gevolgen voor het welzijn van dieren en een belasting van het milieu. De vermindering van vleesconsumptie zou deze negatieve gevolgen kunnen reduceren. Eerdere onderzoeken laten een samenhang zien tussen persoonlijkheid en voedingspatronen. Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen in hoeverre de vleesconsumptie en de attitudes die mensen over vlees hebben met persoonlijkheid samenhangen. Hiervoor is een vragenlijstonderzoek gedaan, waarbij gebruik is gemaakt van de NEO-FFI vragenlijst evenals een voor dit doel ontworpen vragenlijst omtrent vleesconsumptie en attitudes over vlees. Aan dit onderzoek deden 287 respondenten mee. Er zijn significante verschillen gevonden tussen de vier persoonlijkheidskenmerken neuroticisme, extraversie, openheid en vriendelijkheid en hun vleesconsumptie en attitude over vlees. Neurotische mensen vinden het erg dat voor de consumptie van vlees dieren geslacht worden. Extraverte mensen vinden vlees minder lekker, en zijn eerder vegetarier. Opene mensen zijn eerder vleeseter, maar vinden het minder lekker en hebben een positieve attitude over vlees in samenhang met gezondheid, dierenwelzijn en milieu. Vriendelijke mensen zijn ook eerder vleeseter consumeren meer vlees en hebben een positieve attitude tegenover vlees in samenhang met gezondheid, dierenwelzijn en milieu. Vervolgens worden de scores van vegetarier en vleeseter vergeleken. De attitudes van vleeseters over vlees zijn op alle subschalen significant positiever dan die van vegetariërs. Doordat demografische gegevens niet zijn opgenomen in de vragenlijst, spelen mogelijk factoren als geslacht hierbij een rol. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden gedaan op basis van de gevonden resultaten en de beperkingen van dit huidige onderzoek. De gevonden resultaten geven een beeld over welke type mensen welke hoeveelheid vlees consumeren en wat voor attitudes ze over vleesconsumptie hebben. Deze uitkomsten kunnen ondersteunend zijn, door inzicht te geven welke type mensen men bij voorlichtingen over de negatieve gevolgen van overmatig vleesconsumptie het beste kan aanspreken. Hierdoor kunnen mensen geholpen worden om een gezondere en bewustere levensstijl te ontwikkelen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Methode.....	10
2.1 Proefpersonen.....	10
2.2 Meetinstrumenten.....	10
2.3 Procedure.....	11
2.4 Analyse.....	12
3. Resultaten	13
3.1 Descriptive statistieken voor de Big Five persoonlijkheidskenmerken.....	13
3.2 Descriptieve statistieken voor attitudes in samenhang met vlees.....	13
3.3 Big five persoonlijkheidskenmerken voor vegetariërs en vleeseters.....	14
3.4 Attitude over vlees voor vegetariërs en vleeseters	14
3.5 Big Five persoonlijkheidskenmerken voor de consumptie van vlees.....	15
3.6 Correlaties tussen big five persoonlijkheidskenmerken en vleesconsumptie en attitudes over vlees.....	15
4. Conclusie en discussie.....	17
Literatuurlijst.....	22
5. Bijlage	26
5.1 Bijlage 1 Vragenlijst NL	26
5.2. Bijlage 2 Vragenlijst DE	29

1. Inleiding

"Wees vruchtbaar en wordt talrijk" en heers over de vissen, vogels en alle dieren die op aarde rondkruipen" (Genesis 1:4).

Al in een oud geschrift als de Bijbel staat dat de mens zich al het leven op de aarde eigen zou moeten maken. Hier hoort ook bij dat de mens al het leven mag eten als de behoefte daar is (Mose 1,29). Sinds de mens is begonnen te jagen in de tijd van de Neanderhalers zo'n 2,5 miljoen jaar geleden wordt dit ook gedaan door mensen (Foer, 2012). Voor velen is het eten van vlees dan ook een belangrijk onderdeel van hun voedingspatroon. Dit blijkt uit het feit dat vlees één van de meest voorkomende voedingscomponenten over de hele wereld is (Dagevos, Voordouw, Hoeven van, van der Weele, & de Bakker, 2012). Veel mensen kunnen tegenwoordig vlees eten wanneer ze willen, en omdat mensen vlees lekker vinden eten ze het steeds vaker (Guenther, Jensen, Batres-Marquez, & Chen, 2005). De cijfers voor vleesconsumptie stijgen ieder jaar dan ook sterker. Zo was in 2009 de vleesconsumptie per Amerikaan 120 kg vlees, per Canadees 94 kg en in Zweden aten de mensen 80 kg vlees per persoon. In Zweden is dit een stijging van 50% sinds 1990 en de voorspelling is dat dit in de toekomst verder zal blijven stijgen (Laestadius, Neff, Barry, & Frattaroli, 2013). Kortom, de vleesconsumptie stijgt per jaar en de verwachting is dat dit zal aanhouden.

Wanneer gekeken wordt naar de aanleidingen voor het al dan niet eten van vlees van de huidige mens, kunnen een viertal redenen aangeduid worden. Namelijk de attitudes die gerelateerd worden aan de vleesconsumptie: smaak, gezondheid, dierenwelzijn en milieu. De eerste component die vaak als reden voor het eten van vlees genoemd wordt is de smaak van vlees. Hierbij geldt dat mensen vlees over het algemeen lekker vinden waardoor zij het graag en vaak eten (Guenther, Jensen, Batres-Marquez, & Chen, 2005). Een maaltijd zonder vlees is voor een groot deel van de mensen geen volwaardige maaltijd (Fiddes, 2004). Wat betreft de tweede reden die vaak wordt genoemd voor het eten van vlees, namelijk gezondheid, achten volgens Lea en Worsley (2001) de meeste mensen vlees als een belangrijk en gezond voedingsbestanddeel. Door het eten van vlees krijgt de mens belangrijke voedingsstoffen binnen (Mann, 2000). Vlees is rijk aan B-vitamines, ijzer en is een goede bron voor eiwit. Vitamine B12 zit alleen in dierlijke producten en is belangrijk voor de aanmaak van rode bloedcellen en voor een goede werking van het zenuwstelsel. De tweede belangrijke ingrediënt, ijzer, is van belang voor de vorming van hemoglobine dat nodig is voor het zuurstoftransport in het bloed en de stofwisseling. Bepaalde soorten ijzer zitten alleen in dierlijke producten en deze zijn beter voor het menselijk lichaam te verwerken dan de ijzer die in plantaardige producten zit. Vlees is daarnaast het voedingsmiddel met het hoogste eiwitgehalte, en de mens heeft eiwit nodig voor de opbouw van cellen en het vernieuwen van al bestaande cellen (Voedingscentrum). Geconcludeerd kan worden dat vlees belangrijke stoffen bevat die gezondheid bevorderen en een goede gezondheid helpt ziektes te

voorkomen. Het positieve effect van het eten van vlees op het lichaam, hangt echter wel af van de hoeveelheid vleesconsumptie.

Door het Nederlandse Voedingscentrum wordt een dagelijkse hoeveelheid eiwitrijke producten van 100 tot 125 gram per dag aanbevolen. Melk, eieren en vis bevatten ook veel eiwit. Als deze producten veel geconsumeerd worden, is de aanbeveling om niet meer dan 50 tot 60 gram vleeswaren per dag te eten. Maar veel consumenten uit industriële landen overschrijden deze geadviseerde dagelijkse hoeveelheid vleesconsumptie (Dagevos, et al., 2012). En hoewel de geadviseerde hoeveelheid van vleesconsumptie positieve gezondheidseffecten heeft, kan het overschrijden van de aanbevolen hoeveelheden risico's voor de gezondheid inhouden. Deze risico's worden veroorzaakt doordat vlees een aantal schadelijke stoffen bevat.

Twee van de schadelijke stoffen die vlees bevat zijn verzadigde vetzuren en het daardoor ontstaande cholesterol. Volgens Lunn & Theobald (2006) moet men de opname verzadigde vetzuren kleinhouden. Een te hoge opname van verzadigde vetzuren kan namelijk zorgen voor een verharding van de bloedvaten. Een verharding van de bloedvaten kan weer tot een ontwikkeling van bloedstolsels leiden waardoor de bloedcirculatie wordt verslechterd en de bloeddruk te hoog kan worden. Door een te hoog vetgehalte in het bloed stijgt ook de cholesterolconcentratie in het bloed (Chizzolini, Zanardi, Dorigoni & Ghidini, 1999). Cholesterol is een organische verbinding. (Hamprecht, 1969) Een te hoog gehalte aan cholesterol kunnen hartziekten en beroertes veroorzaken (American Heart association, 2013)

Een overschot aan verzadigde vetzuren en cholesterol kan verder een overschot aan zuurionen veroorzaken. Wanneer zuurionen in een grote hoeveelheid in het lichaam aanwezig zijn, hebben zij schadelijke effecten voor de mineralisatie van botten (Zeng, Fan, Xue, Xie, Wu et al., 2013). Een andere mogelijke ziekte die door deze schadelijke stoffen in vlees kan ontstaan bij een te hoge hoeveelheid vleesconsumptie is diabetes. Welke stoffen in vlees precies voor de samenhang tussen vleesconsumptie en diabetes zorgen staat nog niet vast (Dwyer, 2011). Zout dat in vlees te vinden is zou mogelijkwijs een rol spelen (HarvardScience, 2011). Uit onderzoek van Snowdon en Phillips (1985) naar diabetes en de samenhang met vleesconsumptie bleken vleeseters in vergelijking met vegetariërs een verhoogde kans op diabetes. Vooral het eten van rood vlees, verwerkt vlees en een subgroep van vlees, zoals hamburgers werden in samenhang met diabetes gebracht (Aune, Ursin, & Veierød, 2009).

Naast de ziektes die kunnen ontstaan door een te hoge consumptie van vlees bestaan er ziektes onder mestdieren die verspreid kunnen worden overgebracht op mensen. Voorbeelden hiervan zijn ziektes als Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE) die in 1997 voor het eerst in Nederland vastgesteld werd (AgriHolland, 2013), de vogelgriep die in 2005 in meerdere landen over de hele wereld opkwam (Vukasovic, 2010) en de recente uitbraak van de Q-koortsen in Nederland (van der Hoe, van de Kasstele, Bom, de Bruin, Dijkstra et al., 2012). Deze ziektes breken uit onder mestdieren ondanks de vleessector aan de strengste keuringseisen moet voldoen in vergelijking met andere

voedselsectoren (den Besten, 2011). Dat ondanks deze strenge eisen ziektes nog steeds uitbreken, roept maatschappelijke twijfel over de controle van vleesproducten op. Hierdoor ontstaat de uitdaging om de controle op vleesproducten te verbeteren. Deze uitdaging wordt door de nieuwe vleesproductie echter bemoeilijkt. Dit komt doordat veel vlees tegenwoordig uit het buitenland komt, waar de productievoortgang moeilijk te achterhalen is (den Besten, 2011). Wat ook meespeelt hierbij is dat de verhoogde behoefte aan vleesproducten ervoor zorgt dat bedrijven productiekosten willen verlagen om een meer winst te behalen (Bos, Smit & Schroder, 2013). Vleesbedrijven proberen zodoende in kortere tijd zo veel mogelijk vlees te produceren, wat zorgt voor een dalende kwaliteit van het vlees en hogere risico's op ziektes bij mestdieren (Zingg, Cousin, Connor, & Siegrist, 2013).

Om met deze veranderingen in de vleesproductie mee te gaan worden vaak middelen aan de mestdieren gegeven om ziektes te voorkomen. Zo bevat het voer van dieren uit de landbouw vaak antibiotica. Deze komen vervolgens in het vlees en ten slotte ook in het lichaam van vleesconsumenten terecht. Schadelijk hierbij is dat door een continue toevoer van antibiotica mensen resistent worden tegen antibiotica (Lebek, 2010). Hierdoor wordt de behandeling van ziekten door antibiotica moeilijker. Naast antibiotica worden ook groeihormonen aan het voer van mestdieren toegevoegd (Sterk, 2012). Dit wordt gedaan, omdat de groeihormonen voor een snellere productie van vlees zorgen. Dieren kunnen dus na een kortere tijd worden geslacht. Echter, hierbij gebeurt hetzelfde als bij antibiotica, namelijk dat deze hormonen in het vlees en via het vlees in mensen terechtkomen. En deze hormonen kunnen eveneens schadelijk zijn voor mensen (Sterk, 2012).

Naast deze negatieve effecten van de hoge vraag naar vlees kunnen veroorzaken, zoals ziektes zorgt deze stijgende vraag naar vlees er ook voor dat dieren een korter leven hebben en een kleinere leefruimte (Bos et al., 2013). Er wordt geprobeerd in een zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk massa vlees te produceren. Volgens het Nederlandse slachtconcern wakkerdier gaan er jaarlijks 14,3 miljoen varkens naar een Nederlandse slachterij. Ze zijn dan rond zes maanden oud en wegen rond 120 kg (Voedingscentrum). Naast de korte levensduur, leven dieren op een steeds op een kleinere oppervlakte (Bos, Smit, & Schroder, 2013). Vleesvarken in Nederland hebben vanaf 1 Januari 2013 recht op een vloeroppervlak van 2,25m²(Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit).

Ondanks dat de ruimte voor dieren steeds kleiner wordt (Aiking, 2004) neemt de totale ruimte die voor mestdieren gebruikt wordt een grote deel van de wereld oppervlakte in. De landbouw gebruikt rond 30% van alle aardoppervlakte zonder ijs voor de productie van vlees (Tuomisto & de Mattos, 2011) en het is de verwachting dat dit in de toekomst nog meer zal worden. Een ander gevolg van deze stijgende hoeveelheid vleesproductie is een grotere belasting op het milieu. Zo veroorzaakt het een verhoging van broeikasgassen (Fiala, 2008). Broeikasgassen worden door de mestdieren uitgestoten en zorgen voor een opwarming van de aarde (Steinfeld, Gerber, Wassenaar, Castel, Rosales, & de Haan, 2006). Door een steeds groter wordende vleesproductie stijgt dus ook het aandeel broeikasgassen in de lucht wat de opwarming van de aarde versterkt.

Al met al kan gesteld worden dat een ADH mate van vleesconsumptie positieve effecten heeft

op de gezondheid van mensen, maar een te grote massa vleesconsumptie diverse negatieve gevolgen heeft. Ten eerste kan een te grote hoeveelheid vleesconsumptie ongezond zijn voor mensen en ziektes veroorzaken. Ten tweede heeft het negatieve gevolgen voor de levenskwaliteit en -duur van mestdieren. En ten derde belast de grote hoeveelheid vleesproductie het milieu, waarbij een verhoging van broeikassen voor een verhoogde temperatuur van de aarde zorgen. Op basis van deze risico's en negatieve gevolgen, kan het van belang zijn om mensen hieromtrent te informeren. Informeren hierover kan mogelijk tot een vermindering van vleesconsumptie tot gevolg hebben en zo voor een afname van deze risico's en gevolgen zorgen.

Veel mensen zijn al geïnteresseerd in het verminderen van de negatieve gevolgen van vleesconsumptie. Steeds meer mensen kiezen namelijk al bewust voor een vleesarm voedingspatroon. Nederland telde in 2012 rond de 4,5% vegetariërs en is er een nieuwe generatie van flexitariërs opgekomen die op een beperkt aantal dagen in de week vlees eten (Dagevos et al., 2012). Maar ook meer dan 50% van de respondenten gaven in een onderzoek van Dagevos et al. (2012) aan dat ze hun vleesconsumptie niet willen veranderen. Inzicht in wat maakt dat mensen wel of niet bereid zijn om hun voedingspatroon aan te passen wordt gegeven in een onderzoek van Goldberg & Stryckre (2002). Zij keken in hun onderzoek naar de invloed van persoonlijkheid op het kiezen van gezonde voeding. Volgens Goldberg en Strycker zijn mensen die open voor nieuwe ervaringen staan, ook meer geneigd om gezonde voeding te kiezen en deze meer te waarderen. Het kenmerk consciëntieusheid hangt eveneens samen met algemeen gezonde voeding. Consciëntieuze mensen kiezen meer om weinig vetrijk voedsel en vooral minder dierlijk vet te eten (Dagevos et al., 2012). Verder werd een relatie gevonden tussen de karaktertrekken neuroticisme en extroversie, waarbij deze karaktertrekken negatief correleren met een gezond voedingspatroon. Goldberg en Strycker vonden bovendien dat vegetariërs over een groter empathisch vermogen beschikken.

In een ander onderzoek door Bisogni, Connors et al. (2002) werd een samenhang gevonden tussen persoonlijkheidskenmerken en het voedingspatroon. Ze vonden dat er een samenhang tussen een controleerde voedingspatroon en zelfdiscipline bestaat. Verder vonden Bisogni et al. dat er een samenhang bestaat tussen plezier tijdens het eten hebben en met andere mensen samen eten. En dat er een tweede samenhang bestaat tussen het kiezen voor gezonde voeding en eigenwaarde. Kortom, de onderzoeken van Bisogni et al. (2002) en van Goldberg et al. (2002) tonen aan dat persoonlijkheidskenmerken met voedingsgedrag en gezondheid samenhangen. Het is echter nog niet duidelijk in hoeverre persoonlijkheidskenmerken samenhangen met de hoeveelheid vleesconsumptie en de associatie van mensen met vlees. Het belangrijkste model voor persoonlijkheidskenmerken is het model van de Big Five. Dit bestaat uit de persoonlijkheidskenmerken extraversie, neuroticisme, openheid, consciëntieusheid en vriendelijkheid (Hoekstra, Ormel & de Fruyt, 2003). In dit hier gepresenteerde onderzoek zal specifiek in worden gegaan op de consumptie van vlees en de attitudes over vlees in samenhang met persoonlijkheidskenmerken. De relatie tussen persoonlijkheidskenmerken en vleesconsumptie zal worden onderzocht aan de hand van de volgende

onderzoeksvraag:

“In hoeverre hangen de persoonlijkheidskenmerken van de Big Five samen met vleesconsumptie en de associatie van mensen met vlees?”

2. Methode

2.1 Proefpersonen

Respondenten aan het onderzoek waren overwegend studenten van de Universiteit Twente. Verder participeerden kennissen van de onderzoeker bij het onderzoek. Deze kennissen gingen volgens de sneeuwbalmethode ook weer kennissen vragen. Een derde groep respondenten waren onbekenden die via het medium facebook gevraagd werden om aan het onderzoek deel te nemen. De facebookpagina's waren pagina's voor vegetariërs en veganisten, om ook genoeg respondenten die geen vlees consumeren in dit onderzoek te verkrijgen. De respondenten zijn zowel mannelijke, vrouwelijke, van Duitse afkomst als van Nederlandse afkomst. Het streven was om minstens 100 respondenten te hebben. In totaal hebben 287 respondenten aan dit onderzoek meegedaan.

2.2 Meetinstrumenten

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van een voor dit onderzoek samengestelde vragenlijst (zie Bijlage 1 en 2). Van deze vragenlijst bestaat een Duitse en een Nederlandse versie. Deze is samengesteld uit vragen over persoonlijkheidskenmerken, statements en vragen over vleesconsumptie en statements over attitudes in samenhang met vlees. Voor de vragen over persoonlijkheidskenmerken werd de korte versie (NEO-FFI) van de NEO persoonlijkheidstest gebruikt (Hoekstra et al., 2003). De items in de persoonlijkheidstest werden in vorm van statements weergegeven. De NEO-FFI persoonlijkheidstest meet met een 5-punt Likertschaal hoe sterk men op vijf bepaalde persoonlijkheidskenmerken scoort. Deze persoonlijkheidskenmerken zijn extraversie (b.v. "Ik hou ervan veel mensen om me heen te hebben."), vriendelijkheid (b.v. "Ik probeer hoffelijk te zijn tegen iedereen die ik ontmoet."), consciëntieusheid (b.v. "Ik houd mijn spullen netjes en schoon."), neuroticisme (b.v. "Ik ben geen tobber.") en openheid (b.v. "Ik probeer vaak nieuwe en buitenlandse gerechten."). De test bevat 60 statements. Respondenten konden de statements op een continuüm van "helemaal eens" (1) tot "helemaal oneens" (5) beantwoorden. Voor iedere persoonlijkheidskenmerk bestaat een subschaal. In totaal bestaan er dus vijf subschalen. De vijf subschalen meten elk met 12 statements één persoonlijkheidskenmerk (Hoekstra et al., 2003). Voor iedere subschaal werd een somscore berekend die tussen 12 en 60 ligt. Daarvoor werden de scores van de items opgeteld. Als een respondent voor bijvoorbeeld het persoonlijkheidskenmerk vriendelijkheid 55 scoorde, is dit een bovengemiddelde score. De normscore voor het persoonlijkheidskenmerk vriendelijkheid ligt volgens Hoekstra et al. (2003) tussen 39,2 en 49,6. De score zou dus 5,4 punten van de normscore naar boven afwijken.

De tweede vragenlijst meet de vleesconsumptie en de associaties die mensen in samenhang met vlees hebben. Deze vragenlijst werd door de onderzoeker zelf opgesteld ten behoeve van dit onderzoek. Aan het begin werd gevraagd hoe veel porties vlees de respondent per week eet. Respondenten konden hier uit zes verschillende antwoordmogelijkheden afhankelijk van de portiegrootte kiezen. De antwoordmogelijkheden gaan van "Ik eet nooit vlees (ik ben vegetariër)", "1-3 porties", "4-6 porties", "7-10 porties", "11-15 porties" tot "meer dan 15 porties". Een portiegrootte

tussen “4-10 porties is de door het Nederlandse voedingscentrum aanbevolen hoeveelheid vlees per week. Daarna volgden vijf subschalen over attitudes in samenhang met vlees, waarvan één niet consistent bleek te zijn en niet in de analyse is meegenomen. De items voor de overgebleven vier subschalen worden in de vorm van statements gegeven, waarbij de respondenten deze op een continuüm van “helemaal eens” (1) tot “helemaal oneens” (5) beantwoorden. De eerste subschaal meet de attitude van de smaak van vlees (“De smaak van vlees is lekker”) en bestaat uit twee statements. De tweede subschaal meet de attitude van gezondheid (“Ons lichaam heeft vlees nodig”) in samenhang met vleesconsumptie en bestaat uit vijf statements. De derde subschaal bestaat uit vijf statements en meet de attitude over ethiek (“Ik vind vlees eten zielig voor dieren”) in samenhang met vlees. Voor de laatste subschaal moesten respondenten vier statements in samenhang met vlees en het milieu (“Door de productie van vlees ontstaan veel stoffen die schadelijk zijn voor het milieu”) beantwoorden. Voor de antwoordmogelijkheden van deze vier subschalen over attitudes in samenhang met vlees, werd een somscore berekend. Voor “smaak” kon deze tussen twee en tien liggen. Hoe hoger de score op deze subschaal is hoer lekkerer mensen vlees vinden. Voor de tweede subschaal “gezondheid” kon een score tussen vijf en vijftwintig bereikt worden. Een hogere score betekend hier, dat mensen vlees gezond vinden. Voor de derde subschaal “ethiek” kon een score van vier tot twintig bereikt worden. Een hoge score betekend hier dat de respondent het eten van vlees ethisch verdedigbaar vindt. Voor de vierde subschaal “milieu” kon een score tussen vier en twintig bereikt worden. Hoe hoger score hoe meer is de respondent van mening, dat het eten van vlees niet slecht voor het milieu is.

2.3 Procedure

Dit onderzoek is een vragenlijstenonderzoek met internet enquêtes en hardcopy's. De internet enquêtes werden via ThesisTools, een internet forum voor online vragenlijsten, gepubliceerd. Door thesistools wordt dan een link van de online vragenlijst gegeven. Door op de link te klikken werden respondenten automatisch naar de vragenlijst doorgestuurd. Deze link werd via mail aan vrienden en kennissen van de onderzoeker gestuurd en op facebookpagina's voor vegetariërs en veganisten gepubliceerd. Door de digitalen netwerken werden 244 respondenten verkregen. Daarnaast werd gebruik gemaakt van het proefpersonensysteem sona-systems. Door sona-systems werden 18 proefpersonen verkregen. Hardcopy's van de vragenlijst werden aan 35 vrienden en kennissen van de onderzoeker verdeeld waarvan 25 mee in dit onderzoek worden genomen.

Voordat de vragenlijst begon hebben de proefpersonen een korte instructie over het onderzoek gekregen. Deze bevatte informatie over het onderwerp van de vragenlijst, de tijdsduur, de anonimiteit van de verwerking van de resultaten en dat respondenten de vragenlijst eerlijk moesten beantwoorden. Er werd hen verder geïnformeerd dat zij altijd het antwoordmogelijkheid moesten kiezen wat het best bij hun past. Daarnaast werd de respondent voor de deelname aan het onderzoek bedankt en werd hier benadrukt dat ze te allen tijde konden stoppen tijdens de vragenlijst.

Wat betreft de opbouw van de vragenlijst, begon deze met de NEO persoonlijkheidstest. De

stellingen over de vijf persoonlijkheidskenmerken werden hierbij door elkaar gevraagd. Na het invullen van de stellingen over de persoonlijkheidskenmerken volgden de vragen over vleesconsumptie en attitudes met vlees. Respondenten werden eerst naar hun wekelijks consumptie van vlees gevraagd. Achtereenvolgens werden de subschalen doorlopen. Aan het eind van de vragenlijst werd de respondent opnieuw voor de deelname bedankt.

2.4 Analyse

De databestanden hebben betrekking tot de NEO persoonlijkheidsvragenlijst en de vragenlijst over vleesconsumptie en attitudes in samenhang met vlees. Met behulp van SPSS 20.0 (SPSS Inc.) zijn statistische analyses op alle data toegepast. De resultaten werden eerst op consistentie gemeten. Daarvoor is Cronbachs alpha test gebruikt. Een getal boven de 0,60 duidt op hogere interne consistentie, waardoor de betrouwbaarheid is gewaarborgd (Verhoeven, 2007). De subschalen van de NEO persoonlijkheidsvragenlijst hebben allemaal een Cronbach's alpha boven de 0,65. Bij de vragenlijst over vleesconsumptie hebben alle subschalen, behalve de schaal "waarde" een Cronbachs alpha boven 0,68. Om na te gaan of er sprake van een normale verdeling van de steekproeven was, werden de waarden van Skewness en Kurtosis bekeken. Het criterium voor de waarden was dat ze tussen 1 en -1 moesten liggen (Hildebrand, 1986).

Eerst werden de gemiddelde uit het voorligend onderzoek met een onderzoek door Hoekstra et al. vergeleken. Hiervoor is een t-test gebruikt. Vervolgens werden de respondenten ingedeeld in twee groepen. Deze twee groepen waren: "vegetariërs" en "vleeseters". De resultaten van de twee groepen werden afgezet tegen de vijf persoonlijkheidskenmerken. Er werd een Mann-Whitney test gebruikt om na te gaan of er een samenhang tussen de Big Five persoonlijkheidskenmerken, vegetariërs en vleeseters bestaat. Verder werden de groepen "vegetariërs" en "vleeseters" afgezet tegen de attitudes in samenhang met vlees. Ook hier wordt een Mann-Whitney test gekozen om na te gaan of er een samenhang tussen de attitudes in samenhang met vlees voor vegetariërs en vleeseter bestaat. Vervolgens is door middel van een ANOVA variantie analyse naar de samenhang tussen vleesconsumptie en de Big Five persoonlijkheidskenmerken gekeken. De antwoordmogelijkheden voor de consumptie zijn samengevat om een grotere verschil tussen de groepen te kunnen zien. Zo wordt de consumptie van vlees ingedeeld worden in "0-3 porties", "4-10 porties" en ">10 porties". Hierbij is "4-10" de door het voedingscetrum aanbevolen hoeveelheid vlees. Om tenslotte naar de samenhang tussen de variabelen van de NEO persoonlijkheidstesten attitudes over vlees te kijken is een correlatietoets voor de attitudes gedaan. Omdat de subschaal "smaak" niet normaal verdeeld was, is een Spearman test gebruikt. Voor de andere schalen wordt "Pearson" gebruikt. Bij de correlatietoets werd gekeken in hoeverre de items van de vragenlijst over attitudes in samenhang met vlees en de vijf persoonlijkheidskenmerken met elkaar correleerden.

3. Resultaten

De steekproef bestond uit 287 respondenten, voornamelijk studenten aan de Universiteit Twente. Het grootste deel van de respondenten was vleesconsument. De consumptie lag bij de meeste respondenten tussen 1-10 porties per week.

Tabel 1. *Achtergrondgegevens van n=287 respondenten*

	Totaal (n=287)
Portie vlees	
0 porties	73 (25,40%)
1-3 porties	96 (33,40%)
4-6 porties	63 (22,00%)
7-10 porties	40 (13,90%)
11-15 porties	10 (3,5%)
> 15 porties	5 (1,7%)

3.1 Descriptive statistieken voor de Big Five persoonlijkheidskenmerken

De gemiddelde scores van de persoonlijkheidskenmerken zijn in tabel 2 te vinden. In de tweede kolom van tabel 2 worden waarden van een persoonlijkheidsonderzoek uit 1996 van Hoekstra et al. (2003) genoemd. In de gevonden resultaten van dit is onderzoek is opvallend dat alle scores met het onderzoek van Hoekstra et al. significant verschillen. Respondenten uit het voorliggend onderzoek zijn meer neurotisch ($M=38,79$; $SD=7,67$), minder extravert ($M=29,92$; $SD=6,12$), minder open ($M=33,63$; $SD=5,60$) minder vriendelijk ($M=28,73$; $SD=5,58$) en minder consciëntieus ($M=30,20$; $SD=6,53$).

Tabel 2. *Descriptieve statistieken voor de big five persoonlijkheidseigenschappen*

	Voorliggend Onderzoek (n=287)				Onderzoek Hoekstra (n= 384)			p- waarde
	Mean	SD	Minimum	Maximum	Mean	SD	Alpha	
Neuroticisme	38,79	7,67	16	59	25,7	8,6	0,82	0,00
Extraversie	29,92	6,12	16	49	45,7	5,5	0,78	0,00
Openheid	33,63	5,60	19	54	39,4	5,5	0,65	0,00
Vriendelijkheid	28,73	5,58	14	47	45,1	4,2	0,75	0,00
Consciëntieusheid	30,24	6,53	15	50	49,7	4,7	0,80	0,00

3.2 Descriptieve statistieken voor attitudes in samenhang met vlees

Wat betreft de attitudes over vlees (zie tabel 3) bleken de respondenten de smaak van vlees eerder lekker te vinden ($M=7,67$; $SD=2,05$). Vlees is volgens hun eerder ongezond ($M=13,41$; $SD=3,93$). De vleesproductie is eerder dierenvriendelijk ($M=12,04$; $SD=4,56$). Voor het milieu is de consumptie van vlees volgens de respondenten eerder slecht ($M=9,01$; $SD=3,34$).

Tabel 3. *Descriptive statistieken voor attitudes in samenhang met vlees*

	Mean	SD	Minimum	Maximum	Skewness	Kurtosis	Alpha
Smaakvol	7,67	2,05	2	10	-1,07	0,73	0,81
Gezond	13,41	3,93	5	24	-0,15	-0,27	0,76
Diervriendelijk	12,04	4,56	4	20	-0,23	-0,88	0,92
Milieuvriendelijk	9,01	3,34	4	18	-0,11	-0,71	0,80

3.3 Big five persoonlijkheidskenmerken voor vegetariërs en vleeseters

Na het beschrijven van de gemiddelde scores op de onderzochte items zijn de verschillen van de persoonlijkheidskenmerken tussen vegetariërs en vleeseters bekeken. Omdat de variabele “vegetariër/niet vegetariër” niet normaal verdeeld was (Skewness=1,13; Kurtosis=-0,72) wordt voor verdere analyse de non-parametrische Mann-Whitney test gekozen. De resultaten hiervan zijn in tabel 4 te vinden. Vleeseters zijn significant minder extravert ($Z=-2,99$; $p=0,05$), meer open ($Z=-4,35$; $p<0,01$) en vriendelijker ($Z=-2,81$; $p=0,01$) dan vegetariërs.

Tabel 4. *Big five persoonlijkheidskenmerken voor vegetariërs en vleeseters*

	Vegetariër		Vleeseter		Z-waarde	p-waarde
	m (n=73)	SD	m (n=214)	SD		
Neuroticisme	39,23	8,39	38,64	7,47	-0,52	0,60
Extraversie	30,96	6,14	29,47	6,05	-2,99	0,05
Openheid	31,26	5,46	34,60	5,58	-4,35	0,00
Vriendelijkheid	27,21	5,94	29,30	5,49	-2,81	0,01
Consciëntieusheid	30,92	6,23	29,96	6,65	-1,19	0,23

3.4 Attitude over vlees voor vegetariërs en vleeseters

Vervolgens zijn de scores van vegetariërs en vleeseter op de vier subschalen over attitude in samenhang met vlees bekeken. Hieruit bleek dat vleeseter op alle vier subschalen significant hoger dan vegetariër scoorden. Dit betekent, dat vleeseters vlees lekkerder vinden ($Z=-8,49$; $p<0,01$), van mening zijn dat het gezonder ($Z=-9,96$; $p<0,01$) en diervriendelijk ($Z=-10,18$; $p<0,01$) is, en er door het eten van vlees geen negatieve gevolgen voor het milieu ontstaan ($Z=-9,33$; $p<0,01$).

Tabel 5. *Attitudes over vlees voor vegetariërs en vleeseters*

	Vegetariër (n=73)		Vleeseter (n=214)		Z-waarde	p-waarde
	m	SD	M	SD		
Smaakvol	5,68	2,37	8,35	1,38	-8,49	0,00
Gezond	9,34	3,05	14,80	3,16	-9,96	0,00
Diervriendelijk	7,15	3,48	13,71	3,58	-10,18	0,00
Milieuvriendelijk	5,85	2,30	10,09	2,94	-9,33	0,00

3.5 Big Five persoonlijkheidskenmerken voor de consumptie van vlees

Wat betreft het verschil qua consumptie van vlees voor de Big Five persoonlijkheidskenmerken werd voor het persoonlijkheidskenmerk vriendelijkheid een significant verschil gevonden ($F=5.96$; $P<0,01$). Vriendelijkere mensen eten dus meer vlees.

Tabel 6. Big five persoonlijkheidseigenschappen voor de consumptie van vlees

	0-3 porties (n=169)		4-10 porties (n=103)		>11 porties (n=15)		F-waarde	p-waarde
	m	SD	M	SD	m	SD		
Neuroticisme	38,17	8,01	39,41	6,85	41,47	9,26	1,81	0,17
Extraversie	30,07	6,02	29,70	6,29	28,33	5,80	0,61	0,56
Openheid	33,25	6,08	34,36	4,83	35,27	6,93	1,77	0,17
Vriendelijkheid	28,25	5,47	28,95	5,23	33,40	6,73	5,96	0,00
Consciëntieusheid	30,47	6,44	29,79	6,85	30,07	5,90	0,35	0,71

3.6 Correlaties tussen big five persoonlijkheidskenmerken en vleesconsumptie en attitudes over vlees

Er is gekeken naar de correlatie tussen de Big Five persoonlijkheidskenmerken en de consumptie van vlees en attitudes in samenhang met vlees. De scores van de correlatiecoëfficiënten zijn in tabel 6 te vinden. Voor de persoonlijkheidskenmerken neuroticisme, extraversie, openheid en vriendelijkheid worden significante correlaties gevonden. Het persoonlijkheidskenmerk neuroticisme toonde een samenhang met “dierenwelzijn”. Mensen die dus neurotischer zijn vinden het erger dat dieren voor de consumptie van vlees geslacht worden $r(287) = 0,12$; $p < 0,05$. Voor het persoonlijkheidskenmerk extraversie werd een zwakke negatieve correlatie met “smaak” gevonden. Hieruit kan opgemaakt worden dat mensen die hoog op het persoonlijkheidskenmerk extraversie scoren vlees minder lekker $r(287) = -0,16$; $p < 0,01$ vinden. Het persoonlijkheidskenmerk openheid correleerde negatief met “smaak” $r(287) = 0,15$; $p < 0,01$ en positief met “gezondheid” $r(297) = 0,22$; $p < 0,01$, “dierenwelzijn” $r(287) = 0,28$; $p < 0,01$ en “milieu” $r(287) = 0,30$; $p < 0,01$. Wij kunnen dus stellen dat opene mensen vlees minder lekker vinden en zich minder zorgen maken over de negatieve gevolgen van vlees voor hun gezondheid, dierenwelzijn en het milieu. Het kenmerk vriendelijkheid laat een positieve attitude met de drie attitudes “gezondheid” $r(287) = 0,22$; $p < 0,01$, “dierenwelzijn” $r(287) = 0,21$; $p < 0,01$ en “milieu” $r(287) = 0,23$; $p < 0,01$ zien. Geconcludeerd kan worden dat vriendelijke mensen meer vlees consumeren en zich minder zorgen over de negatieve gevolgen van vlees voor hun gezondheid, dierenwelzijn en het milieu maken.

Tabel 7. *Correlatieanalyse voor de big five persoonlijkheidseigenschappen en consumptie van vlees en attitude in samenhang met vlees*

	Neuroticisme	Extraversie	Openheid	Vriendelijkheid	Consciëntieusheid
Smaakvol	0,08	-0,16**	-0,15**	0,09	0,05
Gezond	0,07	-0,11	0,22**	0,22**	0,02
Diervriendelijk	0,12*	-0,03	0,28**	0,21**	0,02
Milieuvriendelijk	0,09	-0,06	0,30**	0,23**	-0,01

**De correlatie is op het niveau van 0,01 significant.

* De correlatie is op het niveau van 0,05 significant.

4. Conclusie en discussie

Het onderzoek beoogde inzicht te verschaffen of er een samenhang bestaat tussen de persoonlijkheidskenmerken van de Big Five en de vleesconsumptie en attitudes die mensen met vlees hebben. Uit het uitgevoerde onderzoek bleek dat de persoonlijkheidskenmerken deels een samenhang met de consumptie van vlees en de attitudes met vlees hebben. Gemiddeld eten de respondenten minder dan 6 porties per week. Dit zit dus precies in het aanbevolgen hoeveelheid van het Nederlandse voedingscentrum. De gemiddelde scores op de attitudes in samenhang met vlees waren dat vlees goed smaakt, respondenten vlees niet gezond vinden, en vinden dat het niet slecht voor het dierenwelzijn en wel slecht voor het milieu is. Vervolgens worden hier de significante samenhangen uit dit onderzoek beschreven. Wat betreft het persoonlijkheidskenmerk neuroticisme bleek dat mensen die hierop hoog scoren vinden dat het eten van vlees slecht voor het dierenwelzijn is. Voor het persoonlijkheidskenmerk extraversie bleek er dat mensen die hoog hierop scoren vaker vegetariërs zijn en de smaak van vlees minder lekker vinden. Mensen die op het persoonlijkheidskenmerk openheid hoog scoren zijn minder vaak vegetariërs. Verder vinden open mensen veelal dat vlees minder lekker maar wel gezond is, en niet slecht voor het dierenwelzijn of voor het milieu is. Voor vriendelijke mensen geldt dat ze minder vaak vegetariërs zijn en eerder veel vlees consumeren. Verder zijn ze van mening dat het consumeren van vlees gezond en niet slecht voor het dierenwelzijn of het milieu is.

Deze gevonden significante resultaten uit dit onderzoek komen deels overeen met resultaten uit andere onderzoeken, maar er zijn ook een aantal resultaten gevonden die sterk afwijken van resultaten uit eerdere onderzoeken. Zo bleek uit het onderzoek van Goldberg & Strycker (2002) dat mensen die op het kenmerk openheid hoog scoren minder voor dierlijke voeding kiezen. Voor dit onderzoek is er geen significante verschil, maar wel een verschil qua gemiddelde gevonden. Uit dit onderzoek bleek namelijk dat mensen die op het persoonlijkheidskenmerk openheid hoog scoren meer vlees consumeren. Dit heeft mogelijk met de leeftijd van de respondenten te maken. In het huidige onderzoek was de leeftijd van de respondenten aanzienlijk lager. Dit komt door de grote aandeel studenten. Studenten wonen vaak in huizen met meerdere huisgenoten en eten vaak gezamenlijk. Ze kunnen dus niet altijd zelf bepalen wat er op tafel komt. Omdat de meeste mensen vlees eten (Latvalaa, Mäkelä, Pouta, Heikkilä, Kotro & Forsman-Hugg, 2012) gaan mensen vaak gerechten met vlees maken. Als sommige van de mensen in de flat vlees dan niet zo lekker vinden gaan ze het desondanks eten omdat het bij de maaltijd hoort. Daardoor stijgt mogelijk de mate van vlees dat ze consumeren, terwijl ze het misschien niet eens lekker vinden. Verder hangt het persoonlijkheidskenmerk extraversie volgens het onderzoek van Goldberg & Strycker positief met een hoge consumptie van vlees samen. Uit dit onderzoek bleek het tegendeel, namelijk dat mensen die op het persoonlijkheidskenmerk extraversie hoog scoren eerder vegetariërs dan vleeseters zijn, en de smaak van vlees minder lekker vinden. Voor het persoonlijkheidskenmerk vriendelijkheid is bij het onderzoek van Goldberg & Strycker (2002) geen significante samenhang met de consumptie van vlees gevonden. Terwijl in het huidige onderzoek juist voor het persoonlijkheidskenmerk vriendelijkheid

samenhangen met een hoge consumptie van vlees en positieve attitudes ten aanzien van vlees gevonden werden.

Een reden voor de gevonden uitkomsten over vriendelijkheid en extravertie in samenhang met vleesconsumptie en de attitudes in samenhang met vlees kan de zoekmethode van vegetariërs zijn geweest. Voor dit onderzoek zijn vegetariërs overwegend door online websites voor vegetariërs verkregen. Voor mensen die lid van deze websites zijn, is het vegetarische voedingspatroon waarschijnlijk een thema waarmee ze zich vaak bezighouden. Het verlangen om de eigen mening met veel mensen te delen is juist een kenmerk van extravertie (van der Molen, Perreijn & van der Hout, 2007). Als mensen dan extremer in hun mening over een voedingspatroon zonder vlees zijn, is het mogelijk ook belangrijk voor hun dat andere mensen geen vlees eten. En ze hebben mogelijk ook een negatievere mening over mensen die wel vlees consumeren. Omdat de meeste mensen vlees consumeren vinden ze mogelijk de meeste mensen minder aardig. Daarom zullen ze ook minder vriendelijk zijn, wat door de resultaten uit het huidige spreekt.

Een andere mogelijke reden voor de gevonden verschillen tussen het huidige onderzoek en het onderzoek van Goldberg & Strycker is de leeftijd van studenten. In de leeftijd van studenten is de persoonlijkheid, en daarmee de persoonlijkheidseigenschappen, nog niet helemaal stabiel. Smits, Timmerman, Vorst & Wicherts (2011) stellen dat de persoonlijkheid over de jaren verandert. Studenten zitten nog in de fase van identiteitsontwikkeling waar ze zichzelf moeten vinden om te weten te komen wat ze in hun leven echt willen doen. Dit brengt andere persoonlijkheidseigenschappen met zich mee. Mogelijk kunnen hierdoor de verschillen tussen de resultaten van de NEO-FFI in het huidige onderzoek en het onderzoek van Hoekstra et al worden verklaard. Bij het onderzoek van Hoekstra et al. deed namelijk een bredere onderzoeksgroep mee die meer in hun leeftijd verschilden en daardoor kan afwijken in persoonlijkheidskenmerken.

De verhouding van Nederlanders en Duitsers kan ook een rol in de verschillen tussen de resultaten hebben gespeeld. Zo bleek uit een onderzoek van Hilkens, Dijkman en Backus (2014) dat Nederlanders meer naar prijs kijken en Duitsers meer naar de herkomst van een product kijken. Daardoor gaan Nederlanders meer naar supermarkten om vlees te kopen en letten er minder op wat voor soort vlees in het winkelwagentje terecht komt, terwijl Duitsers meer naar de slager gaan en het belangrijker vinden dat vlees een goede kwaliteit heeft. Als de meeste vegetariërs uit dit onderzoek bijvoorbeeld Duitsers zijn kunnen de gevonden gegevens mogelijk door deze en andere cultuurverschillen verklaard worden.

Een andere verklaring voor de resultaten uit dit onderzoek zou de verhouding tussen mannen en vrouwen zijn. Het kan zijn dat de vegetariërs in dit onderzoek voornamelijk vrouwen waren. Dit is onbekend, doordat deze demografische gegevens niet zijn gevraagd. Volgens Vecchione, Alessandri, Barbaranelli, & Caprara (2012) bestaan er verschillen tussen de persoonlijkheidskenmerken van mannen en vrouwen. Deze verschillen zouden dus eveneens van invloed kunnen zijn geweest op de resultaten.

Wat betreft verschillen en overeenkomsten tussen de hier gevonden resultaten en eerdere onderzoeken, kan verder nog gekeken worden naar het onderzoek van Bisogni et al. (2002), waarin een samenhang tussen persoonlijkheid en voedingsgedrag werd gevonden. Dit komt overeen met resultaten van dit huidige onderzoek, waar ook een soortgelijke samenhang werd gevonden. Bisogni et al. stellen dat er een samenhang tussen een controleerd voedingspatroon en zelfdiscipline in het leven bestaat. Controle over eigen impulsen staat in samenhang met neuroticisme (van der Molen, et al., 2007). Dit wordt door de resultaten van dit onderzoek ondersteund. Neurotische mensen vinden het eten van vlees minder dierenvriendelijk, maar ze scoren qua consumptie van vlees eerder hoog. Als mensen het eten van vlees minder goed vinden, maar het nog steeds doen hangt dit waarschijnlijk met een slechte controle van impulsen samen. Verder vonden Bisogni et al. dat er een samenhang bestaat tussen plezier tijdens het eten hebben en graag met andere mensen samen eten. En dat er een samenhang bestaat tussen het kiezen voor gezonde voeding en eigenwaarde. In het huidige onderzoek worden deze twee samenhangen niet onderzocht. Maar op basis van het onderzoek van Bisogni et al. (2002) zowel als van het huidige onderzoek kan gesteld worden dat voedingspatronen en persoonlijkheid met elkaar samenhangen.

Kennis over de vleesconsumptie en attitudes omtrent vlees in samenhang met persoonlijkheid kunnen belangrijk zijn om mensen ervan te overtuigen minder vlees te consumeren en zo de risico's en negatieve gevolgen van vleesconsumptie en -productie te verlagen. Gemiddeld eten de respondenten uit het huidige onderzoek de aanbevolen hoeveelheid vlees, maar vooral vriendelijke mensen overschrijden deze aanbevolen massa naarmate ze hoger op het kenmerk vriendelijkheid scoren. Op basis van deze kennis kunnen interventies opgesteld worden die vooral deze doelgroep, dus vriendelijke mensen, worden gericht. Verder geeft dit onderzoek inzicht in de attitudes die mensen over vlees hebben. Vriendelijke mensen vinden de smaak van vlees lekker. Voor hun zullen bijvoorbeeld suggesties voor maaltijden zonder vlees gedaan kunnen worden die in die populatie door veel mensen als lekker ervaren worden. Zo kunnen ze ervaren dat voedsel zonder vlees ook lekker is. Open en vriendelijke hebben positieve attitudes over vlees. Deze mensen kunnen mogelijk eveneens geïnformeerd worden dat een grote hoeveelheid aan vleesconsumptie gezondheidsrisico's met zich mee kan brengen en schadelijk voor het dierenwelzijn en milieu kan zijn. Hierdoor kunnen deze mensen bewust gemaakt worden dat het reduceren van vlees positieve gevolgen voor hunzelf en hun omgeving kan hebben.

Omtrent het verkrijgen van inzicht van de persoonlijkheid in samenhang met consumptie en attitudes in samenhang met vlees heeft dit huidige onderzoek een aantal sterke punten, en tevens een aantal beperkingen. Een sterk punt van dit onderzoek is dat alle subschalen behalve "waarde van vlees" een hoge interne consistentie opleveren. Daarnaast is in dit onderzoek een vragenlijst in het Duits en in het Nederlands gebruikt. De Duitse vragenlijst is door een native speaker vertaald worden om vertaalfouten te voorkomen. Zo kon de vragenlijst in twee landen verdeeld worden om een grotere en brede groep mensen te bereiken. Een ander sterk punt is dat de eerste vragenlijst, de NEO

persoonlijkheidstest een gevalideerd en betrouwbaar test is (Hoekstra, 2003). Wij kunnen er dus vanuitgaan dat deze vragenlijst meet wat wij beogen te meten. De vragenlijst over vlees is voor het eerst gebruikt. Daardoor bleek dat de subschaal “waarde van vlees” intern niet consistent is, maar de andere subschalen bleken wel betrouwbaar.

Wat betreft de beperkingen is de vragenlijst over vlees door de onderzoeker zelf ontworpen. Daarvoor zijn verschillende al in eerdere onderzoeken gebruikte vragenlijsten vergeleken en nieuwe vragen toegevoegd. De vragenlijst bevat echter nog een aantal fouten. Er zijn daarom sommige vragen niet mee in het onderzoek genomen. Een tweede beperking van dit onderzoek is dat er geen demografische gegevens gevraagd worden. Hierdoor kon niet worden bekeken of mogelijke andere factoren van invloed op de resultaten van dit onderzoek waren. Een derde beperking onstond door de ontbrekende controle over hoe mensen de vragenlijsten hebben ingevuld. Bij geen van de methoden om respondenten te verkrijgen kan nagegaan worden hoe serieus respondenten het invullen van de vragenlijst hebben genomen. Mogelijkerwijs zijn de vragen daarom niet helemaal eerlijk maar sociaal wenselijk beantwoord. Een vierde punt is dat respondenten zelf konden kiezen om aan het onderzoek deel te nemen. Daardoor hebben er mogelijk geen mensen meegedaan die hun vleesconsumptie en mening over vlees niet willen delen. Deze meningen zijn mogelijk extremer en ontbreken dus in dit onderzoek. Ten slotte bestaat er een verdere beperking die door het gekozen onderzoeksmateriaal is ontstaan. Bij dit onderzoek was het niet mogelijk om de lange versie van de NEO persoonlijkheidstest te gebruiken en is voor de korte versie gekozen. Terwijl de lange versie van de NEO de persoonlijkheid beter in kaart brengt en ook verschillende facetten van een bepaalde persoonlijkheid onderzoekt (Hoekstra, et al., 2003).

Wat betreft aanbevelingen voor een vervolgonderzoek: om een nog beter beeld van de persoonlijkheid van een respondent op kaart te brengen zal voor een vervolgonderzoek de lange versie van de NEO persoonlijkheidstest gebruikt moeten worden. Om een nog duidelijker beeld van de persoonlijkheid te krijgen zullen meningen van familie en vrienden omtrent de persoonlijkheid van de respondent opgenomen kunnen worden. Beoordelingen door familie en vrienden brengen de persoonlijkheid van de respondent beter in beeld. (Oh, Wang & Mount, 2010) Zo kunnen overschatting van eigen positieve eigenschappen verminderd worden. Verder zou het goed zijn om verdere onderzoeken grootschaliger en met een meer verdeelde populatie uit te voeren. Zo kan een bredere populatie bereikt worden en kan duidelijker worden of er echt een samenhang tussen de persoonlijkheidskenmerken en de vleesconsumptie en attitudes in samenhang met vlees bestaat, of dat andere factoren een rol in de resultaten uit het huidige onderzoek spelen.

Kortom, er bestaan een aantal verbeterpunten die in verder onderzoek meegenomen kunnen worden: vragen omtrent demografische gegevens zullen in een vervolgonderzoek opgenomen worden, het zou goed zijn om de lange versie van de NEO persoonlijkheidstest te gebruiken, evenals meerdere manieren om te persoonlijkheid te meten op te nemen in het onderzoek en verder onderzoek zou een bredere steekproef moeten gebruiken.

Samengevat bleek uit dit onderzoek dat vriendelijke mensen te veel vlees consumeren en vriendelijke en open mensen vooral positieve attitudes tegenover vlees hebben. Een te hoge vleesconsumptie heeft echter meerdere nadelen. Daarom is het van belang mensen bewust te maken van deze negatieve aspecten van vleesconsumptie, zodat ze de aanbevolen hoeveelheid vlees niet overschrijden en negatieve risico's verminderd kunnen worden.

Literatuurlijst

AgriHolland. (2013). Retrieved from Dossier BSE: <http://www.agriholland.nl/dossiers/bse/home.html>

Aiking, H. (2004). Groeiende vraag naar vlees put aarde uit. *De Gelderlander* , 1.

American Heart association. (2013). Retrieved from What Your Cholesterol Levels Mean: http://www.heart.org/HEARTORG/Conditions/Cholesterol/AboutCholesterol/What-Your-Cholesterol-Levels-Mean_UCM_305562_Article.jsp

Aune, D., Ursin, G., & Veierød, M. (2009). *Meat consumption and the risk of type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis of cohort studies*. Berlin: Springer-Verlag.

Biesalski, H. (2005). Meat as a component of a healthy diet – are there any risks of benefits if meat is avoided in the diet? *Meat Science* , pp. 509-524.

Bisogni, C., Connors, M., Devine, C., & Sobal, J. (2002). Who We Are and How We Eat: A Qualitative Study of Identities in Food Choice. *Journal of Nutrition Education and Behavior* , pp. 128-139.

Bos, J., Smit, A., & Schroder, J. (2013). Is agricultural intensification in The Netherlands running up to its limits? *NJAS Wageningen Journal of Life Sciences* , pp. 65-73.

Chizzolini, R. Z. (1999). Calorific value and cholesterol content of normal and low-fat meat and meat products. *Trends in Food Science & Technology* , 10, 119-128.

Costa, P., & McCrae, R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PR-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, Florida: Psychological Assessment Resources.

Dagevos, H., Voordouw, J., Hoeven van, L., van der Weele, C., & de Bakker, E. (2012). *Vlees voral(snog) vanzelfsprekend. Consumenten over vlees eten en vlees minderen*. Wageningen: LEI Wageningen.

den Besten, H. (2011). Uitbraak EHEC-bacterie. *Financieel Dagblad* .

Dossier BSE. (2013). Retrieved from Agriholland: <http://www.agriholland.nl/dossiers/bse/home.html>

Dwyer, M. (2011). Harvard School of Public Health. Von Red Me (2011). Harvard School of Public Health. Von Red Meat Linked to Increased Risk of Type 2: http://www.zentrum-der-gesundheit.de/pdf/fleisch-diabetes-herzkreislauferkrankungen-ia_03.pdf abgerufen.

Eskine, K. J. (2012). Wholesome Foods and Wholesome Morals?: Organic Foods Reduce Prosocial Behavior and Harshen Moral Judgments. *Social Psychological and Personality Science* .

Fiala, N. (2008). Meeting the demand: An estimation of potential future greenhouse gas emissions from meat production. *Ecological Economics* , pp. 412-419.

Fiddes, N. (2004). *Meat: A natural Symbol*. Brighton: Psychology Press.

Foer, J. S. (2012). *Eating animals*. New York: Back Bay Books.

Goldberg, L., & Strycker, L. (2002). Personality traits and eating habits: the assessment of food preferences in a large community sample. *Personality and Individual Differences* , pp. 49-65.

- Guenther, P. P., Jensen, H. P., Batres-Marquez, S. M., & Chen, C. M. (2005, Augustus). Sociodemographic, Knowledge, and Attitudinal Factors Related to Meat Consumption in the United States. *Journal of the American Dietetic Association* , pp. 1266-1274.
- Hamprecht, B. (1969). Regulation der Cholesterol-Synthese. *56* (8), 398-405.
- HarvardScience* . (2011). Retrieved from Retrieved from Processed meat come with increased risk of heart disease, diabetes: http://www.zentrum-der-gesundheit.de/pdf/fleisch-diabetes-herzkreislaferkrankungen-ia_01.pdf
- Hildebrand, D. K. (1986). *Statistical thinking for behavioral scientists*. Boston: Duxbury.
- Hilkens, W. D. (2014). *in concept naar consument veranderende vleesmarkt kans voor ketens*. abnamro.
- Hoekstra, H. O., de Fruyt, F. & Ormel, J.(2003). *NEO-persoonlijkheidsvragenlijsten NEO-PI-R NEO-FFI, Handleiding*. Swets Test Publishers.
- Kornelis, M. (2012). Smaakbeleving vlees: informatie is belangrijk. *Vlees Magazine (Industriespecial)* .
- Laestadius, L., Neff, R., Barry, C., & Frattaroli, S. (2013). *Meat consumption and climate change: the role of non-governmental organizations*. Berlin: Springer Science and Business.
- Latvalaa, T. N.-H. (2012). Diversifying meat consumption patterns: Consumers' self-reported past behaviour and intentions for change. *Meat Science* , *92* (1), 71–77.
- Lea, E., & Worsley, A. (2001, 06 15). The cognitive contexts of beliefs about the healthiness of meat. *Public health nutrition* , pp. 37-45.
- Lebek, G. (2010). Einflüsse der antibakteriellen Arzneimittel im Tierfutter auf das Auftreten von antibiotika- und chemoresistenten, pathogenen Bakterien. *Zentralblatt für Veterinärmedizin Reihe B* , pp. 103-115.
- Lunn, J. &. (2006). *Eufic*. Retrieved from uswirkung von ungesättigten Fettsäuren auf die Gesundheit - Zusammenfassung: <http://www.eufic.org/article/de/rid/health-effects-unsaturated-fatty-acids-Summary/>
- Mann, J. (2000, September). Optimizing the plant-based diet. *Asia Pacific Journal* , p. 60.
- Oh, I.-N. W. (2010). Validity of Observer Ratings of the Five-Factor Model of. *Journal of Applied Psychology* , *94* (4), 762–773.
- Richardson, N., Shepherd, R., & Elliman, N. A. (1993). *Current attitudes and future influences on meat consumption in the U.K.* US National Library of Medicine.
- Sanders, J. (2012). Laat ze gras eten. (R. Didde, Interviewer)
- Slachthuis*. (n.d.). Retrieved from Voedingscentrum: <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/slachthuis.aspx>

Smits, Timmerman, Vorst, & Wicherts. (2011). Cohort Differences in Big Five Personality Factors Over a Period of 25 Years. *Journal of Personality and Social Psychology* , pp. 1124 –1138.

Steenkamp, J. (1987). De positie van vlees in de warme maaltijd. In H. Albers, *De plaats en betekenis van vlees in de Nederlandse voeding* (pp. 28-31). Rijswijk.

Steinfeld, H., Gerber, P., Wassenaar, T., Castel, V., Rosales, M., & de Haan, C. (2006). *Livestock's Long Shadow. Environmental Issues and Options*. Rome: Publishing Management Service.

Sterk, S. (2012). Hormonen in vlees? Ja, natuurlijk! *RIKILT – Instituut voor Voedselveiligheid – Residu- & Contaminantanalyse* .

Tuomisto, H. †. (n.d.). Environmental Impacts of Cultured Meat Production. *Hanna L. Tuomisto †* and M. Joost Teixeira de Mattos ‡ Environ. Sci. Technol., 2011, 45 (14), pp 6117–6123 Environ. Sci. Technol., 2011, 45 (14), pp 6117–6123* .

van der Goot, A. (2012). Nu met nog minder vlees. (K. de Vré, Interviewer)

van der Goot, A. (2011). Waarom we (geen) vlees eten. Leerstoelgroep Levensmiddelenproceskunde Wageningen Universiteit.

van der Hoe, W., van de Kassteele, J., Bom, B., de Bruin, A., Dijkstra, F., Schimmer, B., et al. (2012, Juli 1). Smooth incidence maps give valuable insight into Q fever outbreaks in The Netherlands. *Geospatial Health* , pp. 127-134.

van der Molen, H. P. (2007). *Klinische psychologie, theorieën en psychopathologie*. Groningen: Noordhof Uitgevers .

van der Weele, C. (2013). *Willen weten: wel/niet, vlees/kweekvlees*. Wageningen: Wageningen Universiteit.

Vecchione, M. A. (2012). Gender differences in the Big Five personality development: A longitudinal investigation from late adolescence to emerging adulthood. *Personality and Individual Differences* , 53 (6), 740–746.

Vellinga, P. (2011, Juni). Klimaatneutraal vlees kan niet. *Kennis Online 8* , p. 12.

Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek*. Boom onderwijs.

Vleeshouwers, V., Finkers, R., Budding, D., Vissers, M., & Jacobc, M. (2011). SolRgene: an online database to explore disease resistance genes in tuber-bearing Solanum species. *BMC Plant Biology* , p. 24.

Voedingscentrum. (n.d.). Retrieved from <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/slachthuis.aspx>

Vukasovic, T. (2010). Buying decision-making process for poultry meat. *British Food Journal* , 122 (2), 125 - 139.

Wakkerdier. (n.d.). Retrieved from Het leven van een varken: <http://www.wakkerdier.nl/vee-industrie/varkens>

Zeng, F., Fan, F., Xue, W., Xie, H., Wu, B., Tu, S., et al. (2013). The association of red meat, poultry, and egg consumption with risk of hip fractures in elderly Chinese: A case-control study. *Bone*.

Zingg, A., Cousin, M., Connor, M., & Siegrist, M. (2013, Augustus 16). Public risk perception in the total meat supply chain. *Journal of Risk Research* .

5. Bijlage

5.1 Bijlage 1

Vragenlijst NL

Hartelijk welkom en alvast bedankt voor je deelname aan dit onderzoek!

Met het onderzoek zal ik gaan onderzoeken of er een verband is tussen de persoonlijkheidskenmerken van de big five, de attitudes ten aanzien van vlees en de vleesconsumptie.

Het onderzoek bestaat uit twee vragenlijsten. De eerste vragenlijst gaat over persoonlijkheidskenmerken. De tweede vragenlijst over vleesconsumptie en attitudes in samenhang met vlees.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het Departement “gezondheidspsychologie” en de uitkomsten ervan vormen de basis van mijn bachelor onderzoek.

Beantwoord de vragen zo eerlijk mogelijk en kies steeds de antwoordmogelijkheid die het beste bij je past. Op elke vraag kan slechts één antwoord worden gegeven. Geef de antwoorden zonder er teveel over na te denken. De antwoordmogelijkheden lopen van helemaal eens (1) tot helemaal oneens (5).

De resultaten worden vertrouwelijk verwerkt en niet aan derden verstrekt. Indien mijn onderzoeksresultaten gebruikt zullen worden in wetenschappelijke publicaties, dan wel op een andere manier openbaar worden gemaakt, zal dit volledig geanonimiseerd gebeuren. De duur van de vragenlijst bedraagt ongeveer 10 minuten. Mocht je tijdens het invullen willen stoppen met de vragenlijst, is dit op elk moment mogelijk.

Door nu met de vragenlijst verder te gaan verklaar je op voor jou duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard en methode van het onderzoek. Je stemt geheel vrijwillig in met de deelname aan dit onderzoek.

1. Ik ben geen topper
2. Ik hou ervan veel mensen om me heen te hebben *
3. Ik hou er niet van mijn tijd te verdoen met dagdromen *
4. Ik probeer hoffelijk te zijn tegen iedereen die ik ontmoet *
5. Ik houd mijn spullen netjes en schoon *
6. Ik voel me vaak de mindere van anderen *
7. Ik lach gemakkelijk *
8. Als ik eenmaal de goede manier om iets te doen gevonden heb, dan blijf ik daarbij *
9. Ik verzeil vaak in meningsverschillen met mijn familie en collega's *
10. Ik kan mijzelf vrij goed oppeppen om dingen op tijd af te krijgen *
11. Wanneer ik onder grote spanning sta, heb ik soms het gevoel dat ik er aan onderdoor ga *
12. Ik zie mezelf niet echt als een vrolijk en opgewekt persoon *
13. Ik ben geïntrigeerd door de patronen die ik vind in de kunst en de natuur *
14. Sommige mensen vinden mij zelfzuchtig en egoïstisch *
15. Ik ben niet erg systematisch *
16. Ik voel me zelden eenzaam of triest *
17. Ik vind het echt leuk om met mensen te praten *
18. Ik vindt dat leerlingen alleen maar in de verwarring worden gebracht door ze te laten luisteren naar sprekers met afwijkende ideeën *
19. Ik werk liever met anderen samen dan met ze te wedijveren *
20. Ik probeer alle aan mij opgedragen taken gewetensvol uit te voeren *
21. Ik voel me vaak gespannen en zenuwachtig *
22. Ik ben graag daar waar wat te beleven valt *
23. Poëzie doet mij weinig tot niets *
24. Ik ben vaak cynisch en sceptisch over de bedoelingen van anderen *
25. Ik heb duidelijk doelen voor ogen en werk daar op een systematische manier naartoe *

26. Soms voel ik mij volkomen waardeloos *
27. Ik geef er meestal de voorkeur aan om dingen alleen te doen *
28. Ik probeer vaak nieuwe en buitenlandse gerechten *
29. Ik denk dat de meeste mensen je zullen gebruiken als je ze de kans geeft *
30. Ik verknoei veel tijd voordat ik echt aan het werk ga *
31. Ik voel mij zelden angstig of zorgelijk *
32. Ik voel mee vaak alsof ik barst van de energie *
33. Ik merk zelden de stemmingen of gevoelens op, die verschillende omgevingen oproepen *
34. De meeste mensen die ik ken mogen mij graag *
35. Ik werk hard om mijn doelen te bereiken *
36. Ik word vaak kwaad om de manier waarop mensen me behandelen *
37. Ik ben een vrolijk en levendig iemand *
38. Ik vindt dat we beslissingen in morele zaken van onze religieuze leiders morgen verwachten *
39. Sommige mensen vinden mij koel en berekenend *
40. Als ik iets beloof, kan men erop rekenen dat ik de belofte nakom *
41. Wanneer dingen mis gaan raak ik maar al te vaak ontmoedigd en heb ik zin om het op te geven *
42. Ik ben geen vrolijke optimist *
43. Wanneer ik een gedicht lees of naar een kunstwerk kijk, voel ik soms een koude rilling of een golf van opwinding *
44. Ik ben zakelijk en onsentimenteel in mijn opvattingen *
45. Soms ben ik niet zo betrouwbaar als ik zou moeten zijn *
46. Ik ben zelden verdrietig of depressief *
47. Ik heb een jachtig leven
48. Ik ben niet erg geïnteresseerd in het speculeren over het wezen van het universum of van de mens *
49. Over het algemeen probeer ik attent en zorgzaam te zijn *
50. Ik ben een productief mens die een klus altijd voor elkaar krijgt *
51. Ik voel me vaak hulpeloos en wil dan graag dat iemand anders mijn problemen oplost *
52. Ik ben een heel actief persoon *
53. Ik heb een breed scala aan intellectuele interesses *
54. Als ik mensen niet mag, dan laat ik dat ook merken *
55. Het lijkt mij maar niet te luttel om de dingen goed op orde te hebben *
56. Soms schaam ik me zo dat ik wel door de grond wil zakken *
57. Ik ga liever mijn eigen gang dan dat ik leiding geef aan anderen *
58. Ik heb vaak plezier in het spelen met theorieën of abstracte ideeën *
59. Als het nodig is ben ik bereid mensen te manipuleren om te krijgen wat ik wil *
60. Ik streef ernaar uit te blinken in alles wat ik doe *

*Respondenten kunnen de statements op een continuüm van “helemaal eens” (1) tot “helemaal oneens” (5) beantwoorden

Hoe vaak per week eet je vlees? (een portie is rond 100 gram)

Respondenten kunnen de vraag met “ik eet geen vlees” (1) “1-3 porties”, “4-6 porties”, “7-10 porties”, “11-15 porties” en “meer dan 15 porties” (5) beantwoorden

1. De smaak van vlees is lekker *
2. Ik kan genieten van de smaak van vlees *
3. Vlees is een luxe product *
4. Vlees is duur *

5. Vlees is de kosten ervan waard *
  6. Vlees kan ziektes veroorzaken *
  7. Door het eten van vlees krijg ik ongezonde toevoegingsmiddelen binnen (Bij voorbeeld hormonen) *
  8. In vlees zitten belangrijke voedingsstoffen die het lichaam nodig heeft *
  9. Ons lichaam heeft vlees nodig *
  10. Veel vlees (bijna iedere dag) eten is ongezond *
  11. Ik vind het erg dat dieren geslacht worden voor de consumptie van vlees *
  12. Tegen het eten van vlees heb ik ethische bezwaren *
  13. Ik vind vlees eten zielig voor dieren *
  14. Ik vind het normaal dat dieren voor vleesconsumptie geslacht worden *
  15. Een dier is een product waarmee gehandeld mag worden
  16. Het is normaal om vlees te eten, omdat mensen dit altijd al hebben gedaan *
  17. Vlees eten is een gewoonte
  18. Ik ben met vlees eten opgegroeid
  19. Ik vind het niet goed dat vlees een vanzelfsprekend onderdeel van een maaltijd is *
  20. De productie van veel vlees is slecht voor het milieu *
  21. Ik heb er geen bezwaar tegen dat voor de productie van vlees energie wordt gebruikt *
  22. De energie die het kost om vlees te produceren zou beter voor andere voeding gebruikt kunnen worden *
  23. Door de productie van vlees ontstaan veel stoffen die schadelijk zijn voor het milieu *
  24. De zintuigen van dieren zijn minder ver ontwikkeld dan de zintuigen van mensen *
  25. Dieren hebben minder behoeften/wensen dan mensen *
  26. Het denken van dieren is minder ver ontwikkeld dan het denken van mensen *
  27. Dieren handelen minder met intenties dan mensen dit doen *
- *Respondenten kunnen de statements op een continuüm van “helemaal eens” (1) tot “helemaal oneens” (5) beantwoorden
28. Hoe lang ben je al vegetariër?
Respondenten kunnen de vraag met “<1jaar”, “ rond een jaar”, “2-3 jaar”, “4-7 jaar”, “7-12 jaar”, “>12 jaar” (5) beantwoorden
  29. Ben je ooit in je leven voor een periode vegetariër geweest?
Respondenten kunnen de vraag met “ja” of “nee” beantwoorden.

5.2. Bijlage 2

Vragenlijst DE

Sehr geehrte Damen und Herren,

vorab möchte ich Ihnen herzlich für Ihre Teilnahme an der Untersuchung danken. Sie stammt aus der Fachrichtung „Gesundheitspsychologie und bildet die Basis meiner Bachelorarbeit.

Ich gehe der Frage nach, ob es einen Zusammenhang zwischen Persönlichkeits-Merkmalen des Menschen und dessen Konsum von tierischen Lebensmitteln gibt.

Im folgenden werden Sie zwei Fragelisten ausfüllen. Die Erste testet bestimmte Merkmale Ihrer Persönlichkeit. Die zweite Fragenliste misst Ihre Einstellung zum Konsum von Fleisch. Die Fragenlisten bestehen aus 90 Stellungen die Sie auf einer Skala von „Sehr zutreffend“ bis „Sehr unzutreffend“ beantworten können.

Ich bitte Sie die Stellungen so ehrlich wie möglich zu beantworten und immer die Antwortmöglichkeit auszuwählen, mit der Sie sich am besten identifizieren können.

Alle hier abgegebenen Antworten sind sowohl für mich als auch für dritte Parteien gänzlich anonym.

Mit freundlichen Grüßen,

Justine Dickhoff

1. Ich grübele nicht viel *
2. Ich liebe es viele Menschen um mich herum zu haben *
3. Ich mag es nicht meine Zeit mit Tagträumereien zu verschwenden *
4. Ich probiere zu jedem Menschen höflich zu sein * Ich
5. Sorge dafür, dass meine Sachen immer ordentlich und sauber sind *
6. Ich fühle mich anderen oft unterlegen *
7. Ich fange schnell an zu Lachen *
8. Wenn ich einmal eine gute Arbeitsweise gefunden habe, behalte ich diese bei *
9. Mit meiner Familie oder meinen Kollegen habe ich oft Meinungsverschiedenheiten *
10. Um Sachen pünktlich fertig zu bekommen kann ich mich gut aufraffen *
11. Wenn ich unter hohem Druck stehe habe ich das Gefühl daran zu ersticken *
12. Ich sehe mich nicht wirklich als eine aufgeweckte und fröhliche Person *
13. Ich fühle mich verbunden mit Mustern die ich in der Kunst und Natur finde *
14. Einige Menschen finden mich selbstsüchtig und egoistisch *
15. Ich arbeite nicht wirklich systematisch/ordentlich *
16. Ich fühle mich selten einsam oder trübselig *
17. Mir gefällt es mit Menschen zu sprechen *
18. Das Unterrichten von abweichenden Ideen führt zu Verwirrungen und Unklarheiten *
19. Ich arbeite lieber mit anderen zusammen als gegeneinander *
20. Ich probiere alle, mir aufgetragenen Aufgaben, gewissenhaft auszuführen *
21. Ich bin oft nervös und angespannt *
22. Am liebsten halte ich mich dort auf, wo es etwas zu erleben gibt *
23. Von Poesie halte ich wenig/nichts *
24. Gegenüber Absichten von anderen bin ich oft zynisch oder skeptisch *
25. Ich habe deutliche Ziele und arbeite darauf hin diese zu erreichen *
26. Manchmal fühle ich mich wertlos *
27. Vieles mache ich lieber alleine *
28. Ich probiere oft neue und ausländische Gerichte *
29. Die meisten Menschen würden andere benutzen, wenn sie die Chance dazu hätten *
30. Ich verschwende viel Zeit bevor ich wirklich anfangen zu Arbeiten *
31. Ich fühle mich selten ängstlich und bedrückt *

32. Ich platze oft fast vor Energie *
  33. Verschiedene Stimmungen oder Gefühle die von der Umgebungen ausgestrahlt werden fallen mir oft nicht auf *
  34. Die meisten Menschen können mich gut leiden *
  35. Ich arbeite hart um meine Ziele zu erreichen *
  36. Die Art mit der Menschen mit mir umgehen, macht mich sauer *
  37. Ich bin eine fröhliche und lebendige Person *
  38. Ich finde, dass wir Urteile über Moralvorstellungen von unseren religiösen Oberhäuptern erwarten dürfen *
  39. Viele Menschen finden mich kühl und berechnend *
  40. Wenn ich etwas verspreche kann man davon ausgehen, dass ich dieses Versprechen auch einhalte *
  41. Wenn mir etwas nicht gelingt, verliere ich sehr schnell die Motivation und bin geneigt aufzugeben *
  42. Ich bin kein fröhlicher Optimist *
  43. Wenn ich ein Gedicht lese oder mir ein Kunstwerk anschau läuft mir manchmal ein kalter Schauer über den Rücken *
  44. Ich bin bei meinen Auffassungen sachlich und unsentimental *
  45. Manchmal bin ich weniger zuverlässig, als ich es eigentlich sein sollte *
  46. Ich bin selten traurig oder depressiv *
  47. Ich führe ein hektisches Leben *
  48. Ich bin nicht wirklich daran interessiert über den Menschen und das Universum zu spekulieren *
  49. Im Allgemeinen versuche ich aufmerksam und fürsorglich zu sein *
  50. Ich bin ein produktiver Mensch der seine Arbeiten immer fertig bekommt *
  51. Ich fühle mich oft hilflos und wünsche mir, dass jemand anderes meine Probleme löst *
  52. Ich bin eine sehr aktive Person *
  53. Ich habe viele intellektuelle Interessen *
  54. Wenn ich jemanden nicht mag, zeige ich das auch *
  55. Es sieht so aus, als könnte ich Dinge oft nicht strukturiert und ordentlich halten *
  56. Manchmal schäme ich mich so sehr, dass ich am liebsten im Boden versinken würde *
  57. Ich arbeite lieber alleine, als andere anzuleiten *
  58. Es macht mir Spaß mich mit Theorien und abstrakten Ideen zu beschäftigen *
  59. Wenn es nötig ist würde ich Menschen manipulieren um meinen Willen zu bekommen *
  60. Ich strebe danach in allem was ich tue herauszustechen *
- *Diese Fragen können auf einer Skala von „Zehr zutreffend“ bis „Sehr unzutreffend“ beantwortet werden

Wie oft und wie viel Fleisch isst du in der Woche? (Eine Portion ist 100 Gramm)

Zu beantworten mit „Ich esse kein Fleisch“, „1-3 Portionen“, „4-6 Portionen“, „7-10 Portionen“, „11-15 Portionen“ und „Mehr als 15 Portionen“

1. Den Geschmack von Fleisch finde ich lecker *
2. Fleisch sollte man genießen *
3. Fleisch ist ein Luxusprodukt*
4. Fleisch ist teuer *
5. Fleisch ist sein Geld wert *
6. Der Verzehr von Fleisch kann Krankheiten verursachen *

7. Durch das Essen von Fleisch können ungesunde Zusatzmittel aufgenommen werden (zum Beispiel Hormone) *
8. In Fleisch befinden sich viele wichtige Stoffe, die der Körper benötigt *
9. Unser Körper braucht Fleisch *
10. Es ist ungesund viel Fleisch (fast jeden Tag) zu essen *
11. Ich finde es schlimm, dass Tiere für die Herstellung von Fleisch geschlachtet werden *
12. Ich habe ethische/moralische Bedenken über den Verzehr von Fleisch *
13. Ich finde es gemein Tiere zu essen *
14. Ich finde es normal, dass Tiere für die Produktion von Fleisch geschlachtet werden *
15. Ich finde, dass ein Tier ein Produkt ist mit dem gehandelt werden kann *
16. Ich finde es normal Fleisch zu essen, weil Menschen schon immer Fleisch gegessen haben *
17. Fleisch essen gehört bei mir zur Gewohnheit *
18. Ich bin damit aufgewachsen Fleisch zu essen *
19. Ich finde es nicht gut, dass Fleisch ein selbstverständlicher Teil in Mahlzeiten ist *
20. Die Produktion von Fleisch in Massen ist schlecht für die Umwelt *
21. Ich finde es nicht schlimm, dass für die Produktion von Fleisch viel Energie gebraucht wird *
22. Die Energie die es kostet Fleisch zu produzieren kann besser zur Herstellung anderer Nahrungsmittel genutzt werden *
23. Durch die Produktion von Fleisch entstehen viele für die Umwelt schädliche Emissionen *
24. Die Sinnesorgane von Tieren sind schlechter entwickelt als die von Menschen *
25. Tiere haben weniger Bedürfnisse/Wünsche als Menschen *
26. Tiere haben ein geringeres Denkvermögen als Menschen *
27. Tiere handeln weniger bewusst als Menschen *
28. Wie lange bist du schon Vegetarier?
Diese Fragen kann mit „Noch kein Jahr“, „Ungefähr ein Jahr“, „2-3 Jahre“, „4-7 Jahre“, 7-12 Jahre“ oder „Mehr als 12 Jahre“ beantwortet werden
29. Warst du schon mal Vegetarier?
Diese Frage kann mit „Ja“ oder „Nein“ beantwortet werden

